

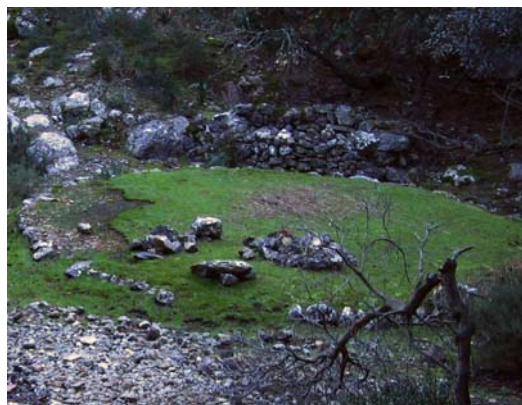
L'ofici de carboner

Elisabet Moner

En aquest treball parlarem de l'ofici de carboner. He escollit aquest tema perquè crec que és interessant i va tenir prou importància en un moment determinat del segle passat com per poder-ne escriure unes pàgines. D'aquesta manera podrem conèixer la vida d'aquelles persones. Cal dir que actualment aquest ofici està extingit, però que durant el segle passat va ser molt popular entre la població d'aquell temps. Dataríem els anys 1.930, 1.940 i 1.950 com els de màxima esplendor pel que fa a aquest ofici. Es va continuar practicant fins als anys 1.960 i 1.970, ja que al cap de poc temps va arribar el gas butà als pobles i ciutats i per tant ja no calia fabricar carbó.

Després de situar-nos cronològicament anem a veure tot seguit en què consistia, quines eines es feien servir, a quines zones es duia a terme, què comportava ser carboner, el temps que calia estar-se al bosc, etcètera. Comencem, doncs, amb les eines. Els carboners comptaven amb un xerrac, una destrat, una aixada, una enterradora i rampins o raspalls altrament dit. El procés de carbonar comprenia les fases de tallada i arreplegada de la llenya, construcció de la pila, encesa, cuita, treta i desembosc. El que feien primer de tot és arreplegar la llenya que havien fet amb la destrat i el xerrac en una plaça neta, sense branques ni arbres. En podria ser un bon exemple la següent fotografia.

una plaça carbonera

Algunes de les places carboneres que encara avui podem intuir haver existit són situades a la pujada de Masclaver, des de les Illes d'avall cap amunt, a la carretera que va des d' El Vilar cap a Fogueras (la terma), abans d'arribar al Soler (a la carretera que va al pi gros) i per últim de Coll de Querós a la Creu del Cuminal, entre d'altres.

Un cop fet això la tallaven a mida, que sovint oscil·lava un metre i mig de llargada. Després feien una pila i per embolicar-la feien servir les mateixes branques de l'arbre, en especial l'alzina. Sobre això col·locaven una capa de sorra, que ho cobria tot, com veiem en la següent foto.

un carboner acabant de construir una pila

Seguidament procuraven deixar un forat al mig de la pila, per tant un espai vertical que per posar-hi llenya i així fer que el foc la cremés i en canvi no cremés la pila. Aquesta acció la feien cada matí i cada vespre i popularment es coneix amb el nom de bitllar la pila. D'aquesta manera la pila anava cremant la llenya i s'anava formant el carbó. Cal dir també que li feien uns petits forats per tal de dirigir el sentit en que el foc havia de cremar. Si havia de cremar més la part esquerra de la pila, feien els forats a la dreta, i al revés. El procés de carbonització havia de ser perfectament conegut i assimilat pel carboner, i sabia en quin estat es trobava per mitjà de les olors i colors del fum que anava desprenent. Observem una pila en plena acció.

una pila cremant, en plena acció

Després treien el carbó amb l'ajuda de l'aixada i els rampins. Com que la pila es podia encendre, amb la mateixa sorra que treien la cobrien una altra vegada per apagar el foc si n'hi havia. Llavors estenien a terra el carbó obtingut i el deixaven refredar. Un cop fred el col·locaven en sàrries, cada una de seixanta-cinc quilos, les quals eren carregades sobre els animals i portades fins als destins corresponents. La producció que havien aconseguit podia oscil·lar entre quinze i cent cinquanta cargues de carbó, que era igual a entre cent vint i cent vint-i-cinc quilos d'aquest mateix.

un matxo carregat amb el carbó a les sàrries

una sàrria amb trossos de carbó

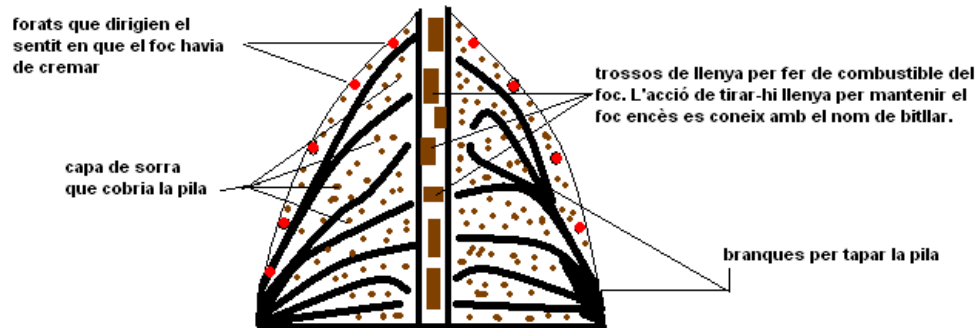
Una vegada vist el procés de la fabricació de carbó, anem a veure què comportava fer aquest ofici. La vida dels carboners es desenvolupava al mateix bosc on era construïda la seva barraca, mentre durava el procés de combustió de la pila de carbó, ja que calia anar-la mantenint i vigilant. Veiem una barraca de carboner.

una cabanya dels carboners, allà on s'aixoplugaven durant l'estada al bosc

Cada cuita de carbó requeria, de mitjana, de dues a tres setmanes. L'ofici del carboner era poc valorat socialment i econòmicament i es podia presentar com a

dedicació anual o temporal. Anem a veure un dibuix – esquema d'una pila, per veure les seves parts.

El carbó obtingut es feia servir generalment de combustible per tal de fer funcionar els forns i les calderes i es solia vendre des d'aquí a Barcelona i altres ciutats, ja que el consum d'aquest era més elevat en aquestes zones. Els comerciants més importants de carbó del poble eren en Josep Serrano (amb un camió propi) i en Fernando Danés (que li feia els viatges en Moragues).

A Sant Hilari es podia comprar carbó a casa d'en 'Pep Titella', avi dels 'Rossell's', que el comercialitzaven a la Placeta, on tenien la seva botiga, i un petit establiment que es situava a la plaça de l'antic hotel 'Suizo'.

Després d'haver fet aquest treball puc dir que he après coses noves que no sabia. Alguna vegada havia sentit parlar dels carboners però no havia aprofundit mai sobre el tema i m'ha agradat fer-ho. La veritat és que he trobat que era una feina força costosa, o si més no que requeria dedicació, ja que a part de mantenir i vigilar la pila, que és el que comportava aquesta feina, calia abandonar les cases i famílies durant un temps per anar-se'n al bosc a fer aquest ofici. Hem de tenir present que ser carboner no era una cosa senzilla, sinó que qui s'hi dedicava havia d'acostumar-se a una sèrie de dificultats que sovint els altres oficis no es trobaven. Sabem que les persones que s'hi dedicaven durant el segle passat eren forces i per tant ser carboner va passar a ser una de les feines més populars. A Sant Hilari, un dels carboners més coneguts era en 'Quim del Corbayés'. També podem destacar en 'Peric de la Pedrosa', un tal Serrano del carrer del Petrínxol i el pare de l'Assumpció de

cala Artola i en 'Ton Xibira', entre d'altres. Crec que és una llàstima que s'hagi perdut, ja que penso que és un ofici molt bonic, però és evident que amb l'arribada del butà ja no és necessària la fabricació de carbó per fer funcionar els aparells amb els que comptem avui. És bonic investigar temes que viuen en el segle passat i així poder veure com han canviat les coses, dins d'això els oficis ja que estem parlant dels carboners. Molts que abans eren els més populars s'han extingit, però encara avui és bonic aprendre coses d'aquestes professions que d'una manera o altre ens encuriouseixen.

BIBLIOGRAFIA

http://www10.gencat.net/agaur_web/recursos/La_Farga/Docs/6_1-carboneig.htm (informació i imatges)

<http://images.google.es/images?q=carboner&gbv=2&svnum=10&hl=es&start=41&sa=N&ndsp=20> (imatges)

El Sr. Ramon Casas m'ha explicat coses.

El meu avi, Joan Coll, també m'ha facilitat algunes dades.